

İshak ÇELİK^(*)

BİREYSEL EMEKLİLİK SİSTEMİNDEN ÇIKIŞ YAPANLARA ÖDENEN BEDELLERİN TAMAMI ÜZERİNDEN VERGİ TEVKİFATI YAPILMASI NE KADAR DOĞRU?

Celal KAYA^(**)

1 - GİRİŞ

Bireysel emeklilik sistemi, mevcut kamu sosyal güvenlik sistemlerini tamamlayıcı nitelikte bir özel emeklilik sistemidir. Bireylerin emekliliğe yönelik tasarruflarının yatırıma yönlendirilmesi ile emeklilik döneminde ek bir gelir sağlanarak refah düzeylerinin yükseltilmesi, ekonomiye uzun vadeli kaynak yaratarak istihdamın artırılması ve ekonomik kalkınmaya katkıda bulunarak maliye politikası hedeflerinin gerçekleştirmek istenmesi bu sistemin temel amaçlarındandır.

Bireysel emeklilik sistemi dünyanın birçok ülkesinde olduğu gibi ülkemizde de uygulanmaktadır. Sistem, bireylere emeklilik dönemlerinde ek bir gelir sağlarken ülke ekonomisi için de büyük kaynak yaratmaktadır. Bu kaynak; para piyasalarını canlandırmada, kamu ve özel sektörün

finansmanında ve yeni iş olanakları yaratmada kullanılarak kalkınma ve büyüme gibi devlet politikalarının gerçekleştirilmesine yardımcı olmaktadır. Bu nedenle 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununda yapılan birtakım düzenlemelerle bireylerin bireysel emeklilik sistemine katılımı ve emekli olana kadar bu sistemde kalmaları teşvik edilmiştir. Katılımcılar, anlaşma imzaladıkları emeklilik şirketine en az on yıl boyunca katkı payı ödemeleri ve 56 yaşını doldurmaları koşuluyla emekli olmaya hak kazanırlar.

Her ne kadar katılımcıların sisteme katılımı ve emekli olana kadar sistemde kalmaları vergisel düzenlemelerle teşvik edilmiş olsa da, çeşitli nedenlerden dolayı sistemden çıkışlar olabilmektedir. Bireysel emeklilik sisteminden çıkış yapanlara o güne kadar yatırmış oldukları anapara (katkı paylarının toplamı) ve nema (anapara üzerinden hesaplanan faiz-getiri) emeklilik şirketlerince geri ödenmektedir.

Bu çalışmada, bireysel emeklilik sisteminden ayrılan katılımcılara ödenen bedellerin tamamı üzerinden vergi tevkifatı yapılmasının doğru bir

^(*) Vergi Denetmeni

^(**) Vergi Denetmen Yardımcısı

uygulama olup olmadığı kanun maddelerine, mahkeme kararlarına ve gelir vergisi kanunun sistematigiine dayanılarak açıklanmaya çalışılmıştır.

2- ANAPARA ÖDEMELERİ ÜZERİNDEN YAPILAN KESİNTİNİN GELİR VERGİSİ KANUNU'NUN ÖZÜNE AYKIRI OLMASI

Gelir Vergisi Kanunu'nun 1. maddesinde, gelir; bir gerçek kişinin bir takvim yılı içinde elde ettiği kazanç ve iradların safi tutarı olarak tanımlandıktan sonra, ikinci maddesinde gelire giren kazanç ve iradlar tek tek sayılmıştır. İkinci maddede sayılan kazanç ve iradlardan hiçbirinin tanımına girmeyen bir unsuru Gelir Vergisi Kanunu'na göre vergilendirmek ise mümkün değildir.

Bireysel emeklilik sisteminden ayrılanlara yapılan ödemeler anapara ve nemadan oluşmaktadır. Anapara; bireylerin sistemde bulundukları süre boyunca ödemiş oldukları katkı payları toplamından oluşurken; nema ise bireylerin sahip oldukları anaparayı emeklilik şirketlerine kullandırmaları karşılığında elde etmiş oldukları getiriyi ifade etmektedir. Ancak GVK'da bireysel emeklilik için yapılan düzenlemelerde anapara ve nema ayrımı yapılmamış ve sistemden ayrılanlara ödenen bedellerin tamamı menkul sermaye iradı olarak yer almıştır.

GVK'nın 75. maddesinin birinci fıkrasında menkul sermaye iradının tarifi ve tanımı yapılmıştır. Buna göre; sahibinin ticari, zira-i veya mesleki faaliyetleri dışında nakdi sermaye veya para ile temsil edilen değerlerden müteşekkil sermaye dolayısıyla elde ettiği kar payı, faiz, kira ve benzeri iratlar menkul sermaye iradıdır.

Aynı maddenin ikinci fıkrasının 15. bendine göre;

re; tüzel kişiliğe haiz emekli sandıkları, yardım sandıkları ile emeklilik ve sigorta şirketleri tarafından;

a)On yıl süreyle prim, aidaat veya katkı payı ödemededen ayrılanlara yapılan ödemeler,

b)On yıl süreyle katkı payı ödemiş olmakla birlikte bireysel emeklilik sisteminden emeklilik hakkı kazanmadan ayrılanlar ile diğer sandık ve sigortalardan on yıl süreyle prim veya aidaat ödeyenlere ve vefat, maluliyet veya tasfiye gibi zorunlu nedenlerle ayrılanlara yapılan ödemeler,

c)Bireysel emeklilik sisteminden emeklilik hakkı kazananlar ile bu sistemden vefat, maluliyet veya tasfiye gibi zorunlu nedenlerle ayrılanlara yapılan ödemelerin menkul sermaye iradı olarak vergiye tabi tutulacağı hüküm altına alınmıştır.

Yukarıda yer alan hükmün lafzına bakılacak olursa; bireysel emeklilik sisteminden "ayrılanlara yapılan ödemeler" ibaresi ile sistemden ayrılanlara yapılan tüm ödemelerin menkul sermaye iradı sayılacağı anlaşılmaktadır.

Katılımcıların sistemde bulundukları süre boyunca ödedikleri katkı payları üzerinden hesaplanan faizin menkul sermaye iradı sayılarak gelir vergisine tabi tutulmasında herhangi bir tereddüt yoktur. Ancak sistemde kalınan süre boyunca ödenen katkı paylarının sanki bir gelir unsuruymuş gibi menkul sermaye iradı olarak gelir vergisine tabi tutulması Kanunun özüne aykırı bir uygulamayı da beraberinde getirmiştir.

Menkul sermaye iradının tanımında, yatırılan sermayenin gelir sayılacağına dair bir ibare yoktur, olması da beklenemez. Zira sermaye üzerinden alınan vergi, gelir vergisi değil olsa servet vergisi olur ki, servetlerin vergilendirilmesi hususu bu kanun kapsamında olmadığı gibi, Türkiye'de hali hazırda servet vergisi adı altında bir vergi de bulunmamaktadır¹.

¹TOKMAKKAYA Murat, "Bireysel Emeklilik Sisteminden Çıkışta Ödenen Anapara Üzerinden Yapılan Gelir Vergisi Tevkifatının Hukukiliği", Vergi Dünyası, Sayı:337, 2009, s.8

Yukarıda açıklandığı üzere; bireysel emeklilik sistemine katılanlar, bu sistemde kaldıkları süre boyunca ödemiş oldukları katkı paylarını, ücretlerinden veya gelirlerini yıllık beyanname ile bildiriyorlarsa gelir vergisi matrahlarından belli bir sınıra kadar indirme hakkına sahiptirler. Bu vergi avantajı her ne kadar bireyleri sisteme katılmaya teşvik etse de, sistemden ayrılırken kendilerine ödenen anapara üzerinden gelir vergisi tevkifatı yapılması bu avantajı ortadan kaldırmaktadır. Ayrıca ücret geliri elde etmeyen ve gelirini yıllık beyanname ile bildirmek zorunda olmayan katılımcılar ise; katkı payı ödedikleri süreçte herhangi bir vergi avantajından yararlanmamakla beraber, sistemden ayrılırken kendilerine ödenen bedelin tamamı üzerinden vergi tevkifatı yapılması sonucu, daha ağır bir vergi yükü altında kalmaktadırlar.

3- BİREYSEL EMEKLİLİK SİSTEMİNE KATKI PAYI ÖDEYEN KATILIMCILAR İÇİN GELİR VERGİSİ KANUNUNDA YER ALAN TEŞVİKLER

Bireysel emeklilik sistemine 10 yıl boyunca katkı payı ödeyip 56 yaşını tamamlayanlar emekli olmaya hak kazanırken; 10 yılını doldurduğu halde 56 yaşını tamamlamadan sistemden çıkanlar ile 10 yıl boyunca katkı payı ödemeksizin sistemden ayrılanlar emekli olma hakkını kaybederler. Söz konusu vergisel teşvikler ise bu üç duruma göre değişmektedir.

GVK'nın "Vergi Tevkifatı" kenar başlıklı 94. maddesinin 15/a, b, c bentlerinde, 75. maddenin ikinci fıkrasının 15 numaralı bendinde yer alan menkul sermaye iratları için % 25 oranında vergi tevkifatı yapılacağı belirtilmiştir. Ancak 2009/14592 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile stopaj oranları yeniden belirlenmiştir. Buna göre; 75/15-a bendinde sayılan menkul sermaye irad-

ları için % 15, 75/15-b bendinde sayılan menkul sermaye iradları için % 10 ve 75/15-c bendinde sayılan menkul sermaye iradları için ise % 5 oranında vergi tevkifatı yapılır.

Buna göre; sistemden on yıl süreyle prim, aîdat veya katkı payı ödemeden ayrılanlara yapılan ödemeler üzerinden % 15, on yıl süreyle katkı payı ödemiş olmakla birlikte bireysel emeklilik sisteminden emeklilik hakkı kazanmadan ayrılanlar ile diğer sandık ve sigortalardan on yıl süreyle prim veya aîdat ödeyenlere ve vefat, maluliyet veya tasfiye gibi zorunlu nedenlerle ayrılanlara yapılan ödemeler üzerinden % 10, bireysel emeklilik sisteminden emeklilik hakkı kazananlar ile bu sistemden vefat, maluliyet veya tasfiye gibi zorunlu nedenlerle ayrılanlara yapılan ödemeler üzerinden % 5 vergi tevkifatı yapılmaktadır.

Yukarda görüldüğü üzere; sistemde kalınan süre arttıkça bireysel emeklilik şirketlerince ödenen bedeller üzerinden yapılan tevkifat oranları azalmaktadır. Böylelikle sisteme katılan katılımcıların sistemde daha uzun kalmaları amaçlanmıştır.

Ayrıca, vergi tevkifatı yapılırken aynı kanunun 22. maddesinin 1.bendi uyarınca; bireysel emeklilik sisteminden emeklilik hakkı kazananlar ile bu sistemden vefat, maluliyet veya tasfiye gibi zorunlu nedenlerle ayrılanlara yapılan ödemelerin % 25'inin gelir vergisinden müstesna olduğu unutulmamalı ve matrah belirlenirken bu oranların dikkate alınması gerekmektedir.

GVK'nın 63. maddesinin 3. bendine göre; bireysel emeklilik sistemine ödenen katkı payları, asgari ücretin yıllık tutarını ve ödendiği ayda elde edilen ücretin % 10'unu aşmamak koşuluyla gerçek ücretin tespitinde indirim konusu yapılabilmektedir.

Ayrıca GVK'nın 89. maddesinin 1. bendine göre; yıllık beyanname verenler beyan ettikleri gelirin % 10'unu ve asgari ücretin yıllık tutarını aşmamak koşuluyla, bireysel emeklilik sistemine ödedikleri katkı paylarını gelir vergisi matrahından indirebilirler. Katkı paylarının gelir vergisi matrahının tespitinde indirim konusu yapılabilmesi için, gelirin elde edildiği dönem ile ilişkili olması ve bu dönem sonuna kadar ödenmiş olması gerekmektedir. Zarar beyanı ya da oran ve tutar sınırlamaları dolayısıyla yıllık beyanname de indirim konusu yapılamayan katkı paylarının daha sonraki yıllarda indirim konusu yapılması ise mümkün bulunmamaktadır.

4- ANAPARA ÖDEMELERİ ÜZERİNDEN YAPILAN KESİNTİ HAKKINDA DİKKAT ÇEKİCİ BİR MAHKEME KARARI

Bireysel emeklilik sisteminden ayrılırken kendisine yapılan tüm ödemeler üzerinden vergi tevkifatı yapıldığını gören katılımcılar, bunun gelir vergisinin özüne aykırı bir uygulama olduğunu düşünerek söz konusu işlemi yargı mercilerine taşımaktadırlar.

Vergi dairesi aleyhine İstanbul 3. Vergi Mahkemesi'nde açılan bir davada; sistemden ayrılma dolayısıyla ödenen meblağ üzerinden, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. maddesi uyarınca sigorta şirketince kesilen ve davalı idare hesabına yatırılan gelir stopaj vergisinin, haksız ve hukuka aykırı olduğu zira kendisine ödenen söz konusu tutarın menkul sermaye iradı niteliğinde olmadığı, yatırmış olduğu anapara üzerinden elde edilen irat üzerinden stopaj kesintisi yapılabileceği bu nedenle kendisine ödenen tutarın tamamının irat kabul edilerek vergilendirilmesinin hukuka aykırı olduğu ileri sürülerek terkin ve haksız tahsil edilen stopaj kesintisinin yasal faiziyle iadesi talep edilmiştir.

İstanbul 3. Vergi Mahkemesi'nin söz konusu davaya ilişkin vermiş olduğu 2009/398 no.lu karar özetinde ise; on yıl süreyle prim, aidaat veya katkı payı ödemediği ayrılanlara yapılan ödemelerin menkul sermaye iradı olduğu hükme bağlanmış olup, bu hükmü menkul sermaye iradının tarifi ile birlikte değerlendirdiğimizde, ödemelerden kastedilenin bireysel emeklilik sistemine prim ödeyerek sistemden ayrılan davacıya ödenen meblağın tamamı (anapara dahil) değil, bu sistemden elde edilen getiri (gelir) olduğu dolayısıyla elde edilen getirinin menkul sermaye iradı olarak kabul edilmesi ve vergilendirmenin bu miktar üzerinden yapılması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Vergi mahkemesinin vermiş olduğu karara bakılacak olursa; yargı mercilerinin, bireysel emeklilik sisteminden çıkanlara ödenen bedellerin anapara ve nema (getiri) ayırımına tabi tutularak, vergilendirmenin elde edilen nema üzerinden yapılması gerektiğini hususu üzerinde durdukları görülmektedir. Zira anapara ödemeleri üzerinden vergi tevkifatı yapılması, gelir vergisinin konusuna ve menkul sermaye iradının tanımına ters düşen bir uygulamadır. Vergi mahkemesinin gördüğü bu yanlış idarenin de en yakın zamanda görmesi ve buna göre düzenleme yapılması gerekmektedir. Böylelikle doğrudan gelir vergisinin konusuna girmeyen bir hususun vergilendirilmesi işlemine son verilecektir.

5- UYGULAMA

Stopaj suretiyle vergilemede, stopajın anapara dahil toplam birikim üzerinden yapılması uygulamasına ücretli olarak çalışan veya gelirini yıllık beyanname ile beyan etmek durumunda olan ve ödediği katkı payının GVK'da belirtilen kısmını gelirlerinden mahsup etme imkanı bulunan mükellefler ile gelir elde etmediği veya yıllık

beyanname vermediği için ödediği katkı payını gelirlerinden düşme imkânı bulunmayan mükellefler açısından ayrı ayrı bakmak ve bireysel emeklilik sisteminden elde edilen gelirin kişilere toplam vergi yükü açısından değerlendirilmesi gerekir².

5.1- Ücret Geliri Elde Edenler İçin:

Örnek-1: Çalıştığı işyerinden aylık brüt 2.000 TL maaş alan X şahsı, bireysel emeklilik sistemine katılmaya karar vermiş ve emeklilik şirketiyle 12.06.2005 tarihinde imzaladığı anlaşma sonucunda her ay 200 TL ödemeyi taahhüt etmiştir. Çalıştığı işyerine de bu mukavelenin bir örneğini ibraz ederek ödeyeceği katkı paylarının ücret matrahından düşülmesini talep etmiştir. Sistemden 30.05.2010 tarihinde ayrılma kararı alan X şahsına bireysel emeklilik şirketince ödenmesi gereken (60 ay x 200 TL Anapara+ 3.000 TL faiz) 15.000 TL üzerinden % 15 vergi tevkifatı yapılarak 12.250 TL ödenmiştir.

Bireysel emeklilik sistemine katılmadan önce X şahsının vergi matrahına; brüt 2.000 TL maaş üzerinden % 14 SSK işçi payı ve % 1 SSK işsizlik payı indirildikten sonra ulaşılırken, sisteme katıldıktan sonra bu indirimlere ek olarak sisteme ödenen katkı paylarının düşülmesi sonucu ulaşılmaktadır.

Aşağıdaki tabloda, X şahsının bireysel emeklilik sistemine katılmadan önce kendisine ödenen net ücret ile sisteme katıldıktan sonra kendisine ödenen net ücret arasındaki fark gösterilmiştir. Sisteme ödenen aylık katkı payının tamamı, X şahsına ödenen ücretin % 10'unu ve asgari ücretin aylık tutarını geçmediğinden indirim konusu yapılmıştır.

	Sisteme girmeden önceki maaş bordrosu	Sisteme girdikten sonraki maaş bordrosu
Brüt Ücret	3.000,00	3.000,00
SSK işçi payı (% 14) (-)	420,00	420,00
SSK işsizlik payı (% 1) (-)	30,00	30,00
Bireysel Emeklilik Katkı Payı		200,00
Gelir Vergisi Matrahı	2.550,00	2.350,00
Hesaplanan Gelir Vergisi (% 15) (-)	382,50	352,50
Ödenen Net Ücret	2.167,50	2.197,50

Yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere; X şahsının bireysel emeklilik sistemine girdikten sonra elde ettiği net aylık ücret (2.197,50 – 2.167,50 =) 30 TL artmıştır. Buna göre; X şahsı sistemde kaldığı süre boyunca (30 TL _ 60 ay =) 1.800 TL vergi avantajından yararlanmıştır. Sistemde kalınan süre boyunca elde edilen nominal ücretin değişmediği varsayılmıştır.

²TANIŞ Nalan, "Bireysel Emeklilik Sisteminden Ayrılanlara Yapılan Ödemelerden Kesilen Stopaj Konusundaki Mahkeme Kararı Hakkında Tartışma", Yaklaşım Dergisi, Sayı: 202, 2009, s.145

Sistemde kaldığı süre boyunca 1.800 TL vergi avantajından yararlanan X şahsından sistemden çıkışta 2.250 TL vergi tevkifatı yapılmıştır. Söz konusu tevkifatın $(12.000 \cdot 0,15 =)$ 1.800 TL'si anapara ve $(3000 \cdot 0,15 =)$ 450 TL'si getiri üzerinden yapıldığına göre; sistemde kalınan süre boyunca kişilere sağlanan vergisel avantajın, anapara ödemesinin vergilendirilmesi sonucunda sistemden çıkışta geri alındığı görülmektedir.

5.2- Gelirini Yıllık Beyanname ile Bildirenler İçin:

Örnek-2: Bireysel Emeklilik sistemine Ocak 2010 tarihinde giren Y şahsı, aylık 400 TL'den 10 ay boyunca ödeme yapmış ve sistemden ayrılmıştır. Sistemden çıkışta kendisine ödenmesi gereken $(4.000 \text{ TL Anapara} + 200 \text{ TL faiz} =)$ 4.200 TL üzerinden % 15 oranında tevkifat yapılarak 3.570 TL ödenmiştir. Y şahsı yıllık gelir vergisi beyannamesinde 20.000 TL gelir beyan etmiştir.

GVK'nın 89. maddesinin 1. bendine göre; yıllık beyanname verenler beyan ettikleri gelirin % 10'unu ve asgari ücretin yıllık tutarını aşmamak koşuluyla, bireysel emeklilik sistemine ödedikleri katkı paylarını gelir vergisi matrahından indirebilirler. Buna göre; Y şahsı emeklilik şirketine 2010 yılında 4.000 TL ödemesine rağmen, sadece $(20.000 \cdot \% 10 =)$ 2.000 TL'sini gelir vergisi matrahından indirebilir. Bu indirim sonucu $(18.000 \cdot 0,15 =)$ 2.700 TL vergi ödeyen Y şahsı, eğer sisteme ödediği katkı paylarını indirme imkânına sahip olmasaydı $(20.000 \text{ TL} \cdot 0,15 =)$ 3.000 TL gelir vergisi ödeyecekti. Buna göre; Y şahsı $(3.000 \text{ TL} - 2.700 \text{ TL} =)$ 300 TL vergi avantajından yararlanmıştır.

Y şahsının sistemden çıkması sonucunda, emeklilik şirketince kendisine ödenen tüm bedel üzerinden 630 TL vergi tevkifatı yapılmıştır. Bireysel emeklilik sisteminde kaldığı 10 ay sonun-

da 300 TL vergi avantajından yararlanan Y şahsından, sistemden ayrıldığında 630 TL vergi tevkifatı yapılması vergi adaleti ile bağdaşmayan bir durumdur. Daha önce hangi ad altında olursa olsun vergilendirilmiş bir gelirini, bireysel emeklilik sistemine katılarak değerlendirmek isteyen Y şahsına, sistemden çıkışta elde ettiği faizle beraber yatırdığından daha az bir ödeme yapılması doğru bir uygulama değildir. Y şahsının sistemden ayrılması sonucu, emeklilik şirketince sadece elde edilen faiz üzerinden 30 TL vergi tevkifat yapılması gerekirken toplam ödeme üzerinden tevkifat yapılması, yaralanılan avantajı geri aldığı gibi $(600 - 300 =)$ 300 TL'lik dezavantajlı bir sonucu da beraberinde getirmiştir.

5.3- Ücret Geliri Olmayan ve Yıllık Beyanname Vermeyenler İçin:

Örnek-3: Eşi adına bireysel emeklilik sistemine girerek 8 yıl boyunca aylık 100 TL katkı payı ödeyen C şahsı, bu süre sonunda sistemden ayrılmaya karar vermiştir. Bireysel emeklilik şirketi $(8 \cdot 12 \cdot 100 \text{ TL Anapara} + 4.000 \text{ TL faiz} =)$ 13.600 TL üzerinden % 15 vergi tevkifatı yaparak C şahsına 11.560 TL ödemiştir.

Sistemde kaldığı süre içerisinde ödemiş olduğu katkı payları için hiçbir vergi avantajından yararlanmamakla birlikte, sistemden çıkışta kendisine ödenen toplam bedel üzerinden vergi tevkifatı yapılması C şahsı ve bu gibi durumda olan herkes için adaletsiz bir uygulamadır. Sistemde kalınan süre içerisinde ödenen 9.600 TL anaparadır. C şahsı bu parayı, ya elde ettiği ücretten ya da elde ettiği başka bir gelir unsurundan bu sisteme aktarmıştır. Her ne şekilde elde edilmiş olursa olsun sisteme aktarılan 9.600 TL daha önce vergilendirilmiş bir gelir unsurudur. Bu nedenle; bireysel emeklilik sisteminden çıkışlarda ödenen anapara üzerinden vergi tevkifatı yapılması çifte

vergilendirme sonucunu doğurur.

Elde edilen getiri üzerinden ($4.000 \cdot 0,15 =$) 600 TL vergi tevkifatı yapılması gerekirken, toplam bedel üzerinden ($13.600 \cdot 0,15 =$) 2.040 TL vergi tevkifat yapılması; sistemde kaldığı süre boyunca hiçbir avantajdan yararlanmayan biri için ($2.040 - 600 =$) 1.440 TL artı bir vergi yükünün oluşmasına sebep olmuştur.

Konuya başka bir açıdan bakıldığı zaman, uygulamanın ne kadar yanlış olduğu daha iyi idrak edilebilecektir. Yukarıda 3. örneğimizde yer alan C şahsı, bireysel emeklilik sistemine katılmak yerine, bu sisteme yatırdığı paraları bir bankada vadeli mevduat hesabına yatırmış olsa idi, banka tarafından sadece dönemsel olarak elde edilecek faiz geliri üzerinden GVK Geçici 67. madde kapsamında % 15 oranında vergi tevkifatı yapılacak olup, bankaya yatırılan anapara üzerinden herhangi bir kesinti yapılması söz konusu olmayacaktı.

6- SONUÇ

Bireysel emeklilik sisteminden ayrılanlara yapılan ödemeler anapara ve nemadan oluşmaktadır. Anapara; bireylerin sistemde bulundukları süre boyunca ödemiş oldukları katkı payları toplamından oluşurken; nema ise bireylerin sahip oldukları anaparayı emeklilik şirketlerine kullandırmaları karşılığında elde etmiş oldukları getiriyi ifade etmektedir. Ancak GVK'da bireysel emeklilik için yapılan düzenlemelerde anapara ve nema ayrımı yapılmamış ve sistemden ayrılanlara ödenen bedellerin tamamı menkul sermaye iradı olarak yer almıştır.

Gelir Vergisi Kanunu'nun 75.maddesinin ikinci fıkrasının 15. bendinin a, b, c hükümlerine göre, bireysel emeklilik şirketlerince sistemden ayrılan katılımcılara ödenen bedellerin tamamı menkul sermaye iradı olarak kabul edilmekte ve

tüm bedel üzerinden vergi tevkifatı yapılmaktadır. Ancak bu uygulamanın menkul sermaye iradının tanımına aykırı olduğu açıkça görülmektedir. Gelir vergisi kanununa göre; sahibinin ticari, zirai veya mesleki faaliyetleri dışında nakdi sermaye veya para ile temsil edilen değerlerden müteşekkil sermaye dolayısıyla elde ettiği kar payı, faiz, kira ve benzeri iratlar menkul sermaye iradı olarak vergiye tabi tutulur. Buna göre, sistemden ayrılan katılımcıların elde ettikleri faizin menkul sermaye iradı olarak vergiye tabi tutulmasında herhangi bir sakınca olmamakla birlikte; katkı payları toplamının da menkul sermaye iradı olarak nitelendirilmesi ve tüm bedel üzerinden tevkifat yapılması gelir vergisinin özüne aykırıdır. Çünkü yatırılan katkı payları bir sermaye iradı değil, sermayenin kendisidir. Katılımcılara her ne kadar sistemde kaldıkları süre boyunca vergisel teşvikler sağlanmış olsa da, sistemden ayrılırken kendilerine ödenen bedellerin tamamı üzerinden vergi kesintisi yapılması bu avantajı ortadan kaldırmaktadır.

Bireysel emeklilik şirketlerince, sistemden ayrılanlara ödenen bedellerin tamamı üzerinden tevkifat yapılmasının adaletsiz bir uygulama olduğunu düşünen katılımcılar bu hususu yargı mercilerine taşımakta ve genellikle de olumlu sonuçlar almaktadırlar. Yargı mercilerinin ortak fikri; sistemden ayrılan bireylere ödenen bedellerin anapara (katkı payları-sermaye) ve faiz (nema-getiri) ayrımına tabi tutularak, sadece elde edilen getirinin vergilendirilmesidir. Vergi mahkemelelerinin gördüğü bu yanlış idarenin de en yakın zamanda görmesi ve buna göre düzenleme yapılması gerekmektedir. Böylelikle doğrudan gelir vergisinin konusuna girmeyen bir hususun vergilendirilmesi işlemine son verilecektir.

KAYNAKÇA

TANIŞ Nalân, “Bireysel Emeklilik Sistemin-den Ayrılanlara Yapılan Ödemelerden Kesilen Stopaj Konusundaki Mahkeme Kararı Hakkında Tartışma”, Yaklaşım Dergisi, Sayı: 202, 2009

TOKMAKKAYA Murat, “Bireysel Emeklilik Sisteminden Çıkışta Ödenen Anapara Üzerinden Yapılan Gelir Vergisi Tevkifatının Hukukiliği”, Vergi Dünyası, Sayı:337, 2009

193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu

İstanbul 3. Vergi Mahkemesi’nin 2009/398 No.lu Karar Özeti